

MODERNA HÄSTKRAFTER

Föreningen
**SVERIGES
HÄSTKÖRARE**

Medlemstidning för Föreningen Sveriges hästkörare - Årgång 25, nr1 2022

TEMA

LOKOR
I ALLA DESS FORMER

På
KUSKBOCKEN
med
Peter Andersson

Entreprenadskörning i hyggesfritt skogsbruk

Teknik & redskap, Hästoria, Examansarbete från kuskutbildning m.m.

FULLMATAT!

Styrelse

Ordförande

Tom Meurling (A.U., BRUNTE)
Veckholms-Väppeby 2
745 99 ENKÖPING
073-681 31 34
ordforande@hastkorare.se

Vice ordförande

Siri Berg
Brunnsgatan 75A
802 51 Gävle
0724491089
SiriBerg@live.se

Sekreterare

Lars Hellsten
Lindösen Grymmakärret 35
545 92 Älgåräs
070-2577499
hellstenlasse@gmail.com

Övriga ledamöter

Erik Sundin
Näset 1
794 92 Orsa
070-5486229
eos.sundin@gmail.com

Emely Lönnberg

Solgårdsvägen 7
739 31 Skinnskatteberg
076-2100839
emelylonnberg@hotmail.com

Håkan Fingal (AU)

Nybygget Rudu 15
561 92 Huskvarna
073-906 21 36
hakanfingal@gmail.com

Tommy Johansson

Stångviken 225
835 63 Fällinge
0702-387634
tommy-carina@hotmail.com

Ersättare

Stella Nelson
Lilla Haga 263
732 72 Fellingsbro
070-32417
stella.nelson@orebro.se

Marie Nyström

Tvärgatan 9
796 90 Älvdalen
0730791221
marie086@hotmail.com

Lennart Östberg

Specksta 159
864 91 Matfors
070-3950950
jansaslennart@yahoo.se

Redaktion Moderna Hästkrafter

Redaktör

Siri Berg
(se styrelsen)
redaktor@hastkorare.se

Redaktionsgrupp

Hampus Jansson
0730763170
hampustjansson@hotmail.com

Per Madestam

073-093 26 46
per.madestam@naturarahastkraft.se

Layout/grafisk form

Simon Rimshult
Stekarekärret 1
544 91 Hjo
070-3464169
simon@rimshult.com

Ansvarig utgivare

Tom Meurling

Valberedning

Jonas Lindh

0763468077

Camilla Perhult, sammankallande

070-28 76 316

Jessica Bergqvist

0706-627237

Utbildningsgrupp

Lena Erkers

Nittsjö 78
795 91 Rättvik
0248-175 31
lena.erkers@edu.rattvik.se

Elisabet Olofsson

Faluvägen 222
795 90 Rättvik
0706-966442
elisabet.olofsson@rattvik.se

Representater FECTU

Tom Meurling

(se styrelse)

Hemsida www.hastkorare.se

PR-ansvarig

Lars Hellsten

(se styrelse)

Kassör / medlemsregister

Erik Sundin

(se styrelsen)

Entreprenörsgrupp

Tom Meurling

(se styrelsen)

Tommy Johansson

(se styrelsen)

Kuskutbildningen

Tom Meurling

(se styrelsen)

Finnselat, Nordsvenskarna Hetro och Homo i lunningsarbete på blivande tomtmark i Torvalla, Östersund. Kusk: Anders Finnstedt. Foto: Benita Pålsson

Redaktionsspiltan

Jag heter Siri och är MHs nya redaktör. Jag vill börja med att tacka för förtroendet och hoppas att ni läsare är nöjda med tidningen. Jag har många tankar och idéer om hur tidningen kan förbättras och en del av dem visar sig i detta, mitt första, nummer av MH. Temat, som denna gång är seldon i alla dess former speglas i olika delar av innehållet vilket gör att de traditionella "temasidorna" tagits bort. Vilket tema det är framgår på framsidan och återkommer alltså på olika platser i tidningen. Det finns en artikel om olika typer av lokor och flera insändare på temat selar. Både hästoria samt teknik och redskap handlar om selar. Dessutom påbörjas i detta nummer en artikelserie om hur seltillverkning går till! Och, som pricken över i:et, bjuder vi i styrelsen in till seminarie med tema selar. Jag hoppas att ni i detta nummer får inspiration och tankar att ta med till seminariet.

Nytt är också två återkommande avsnitt om kuskutbildningen, ett avsnitt där ett examensarbete presenteras samt ett avsnitt som varierar i innehåll. I detta nummer handlar examensarbetet om ett hjälpmedel för att lyfta selen på hästen och det andra avsnittet, som vi kallar "kuskutbildningen", handlar om Martin Grahn som tidigare var elev. Tack Martin och alla andra som skrivit texter, skickat bilder och på andra sätt bidragit till tidningen! Jag och alla andra i redaktionsgruppen tar gärna emot feedback, idéer och material. Till kommande nummer behöver vi material på temat "odla med häst" samt material kopplat till vilken som helst av de lite ovanligare raserna inom körvärden. Självklart välkomnar vi också texter, bilder och idéer som inte har med temat att göra.

2022 innebär många nya saker för mig. Förutom den nya rollen som redaktör har ny bostadsort och nytt kuskjobb inneburit förändringar. Läs om mitt nya jobb i detta nummer av MH. Ni kan också läsa om Jonas Nordlunds arbete i skogen. Han har antecknat kubik och timmar samt räknat ekonomi. I skrivande stund har jag inte läst texten och det ska bli mycket spännande att se vad han kommit fram till.

Siri Berg
Redaktör

I detta nummer!

- 4** Ordförande har ordet
- 5** Anslagstavlan
- 6** Teknik & redskap
- 8** Examensarbete från kuskutbildningen
- 10** Lokor i alla dess former
- 12** Sigurd Lidström-sele
- 13** Så tillverkas en arbetssele
- 14** Tysk bröstsele och distriktsträff skaraborg
- 15** Körutflykt Högby
- 16** På kuskbocken med: Peter Andersson
- 19** Hästoria
- 20** Redaktörens nya jobb
- 23** Inbjudan till årsstämma seminarium
- 24** Entreprenadskörning i hyggesfritt skogsbruk
- 28** Kuskutbildningen
Martin Grahn berättar
- 30** Insändare:
Släde till jubileumsvasan
- 31** Distriktsombud
- 32** Profkläder & i nästa nummer

Ordförande har ordet

Hej igen! Det är mitten av februari och äntligen har vi kommit dithän att coronarestriktionerna har släppts och vi får börja ses igen, och det märks tycker jag. Det finns ett flertal skogs dagar på olika platser i landet på gång och premieringarna på Grevagården verkar bli av. Det som också märks är att trafiken ökade drastiskt på väg till jobbet dom sista dagarna.

Det är väl olika i vårt avlånga land men vi i Uppland upplever en väldigt lång period av tjäle. Några tövädersdagar och så lite snö ibland, så det är bra isigt på skuggiga stigar och vägar och jag fick till och med sanda för hästen häromdagen då broddarna börjar bli slitna med sämre grepp, men på måndag kommer hovslagaren och löser de problemen. Tjälén å sin sida håller hästarna rena från lera vilket brukar vara det tråkiga med milda vintrar. Förhoppningsvis tar den långa kylan bort en del oönskade kryp som fästingar och liknande.

På BRUNTEfonten fortsätter arbetet med övergödningsutredningen där "näringen" vill få till en skrivning som i korthet handlar om utbildning och kompetenshöjning i stället för lagar och regler. En del är "Greppa näringen häst" som i stort handlar om att använda gödslet på bästa sätt. Vill du läsa mer finns det matnyttiga länkar till olika skrifter på föreningens hemsida. Det var i februari förra året som det lanse-

rades och har nu kommit igång ordentligt.

Jag har ju redan fått frågan från valberedningen om jag kan tänka mig omval som ordförande vilket jag har sagt ja till. Det är på stämman det beslutas men jag tycker det är ett stimulerande arbete och en engagerad styrelse. Till det kommer föreningens motto som säger att vi välkomnar alla hästraser och även andra dragdjur. Nu när pandemin har släppt finns det all anledning att skapa träffar och möta nya bekantskaper igen vilket jag har saknat. Ett stort event som är roligt att besöka är Pferde Stark-mässan i Tyskland där jag har varit ett flertal

gångar. Den går av stapeln varannat år men 2021 var den inställd så nästa är planerad till 2023 och det brukar vara i senare delen av augusti, det finns all anledning att återkomma till den under nästa år.

Vi är ett mindre gäng som har försökt komma till USA och besöka det årliga Horse Progress days mitt i sommaren. Nu ska vi göra ett nytt försök och är du intresserad så hör av dig till mig så kommer du med i de utskick som görs. Men långt innan dess är det dags för stämma och ett nytt seminarium, mer om det finns på sidan 23 i detta nummer.

Ha en härlig vår och glöm inte kepsen!

Hälsningar Tom Meurling

Medlemskap

Moderna Hästkrafter är en medlemstidning för föreningen Sveriges Hästkörare, som kommer ut med 4 nummer om året.

Medlemsavgiften är 390 kr/huvudmedlem +20kr/familjemedlem och betalas årligen.

Medlem blir du enklast genom att gå in på www.hastkorare.se, klicka vidare till "medlemskap" och fyll i formuläret. Därefter kommer en faktura på medlemsavgiften. Har du inte tillgång till internet erlägger du avgift på nedanstående bankgiro med namn och adress tydligt textat, även namn och födelseår på ev. familjemedlemmar.

När avgiften är erlagd kommer en bekräftelse på

medlemsskapet samt informationsmaterial om föreningen.

Därefter får du Moderna Hästkrafter hem i brevlådan fyra gånger per år, så länge du är medlem!

Bg 5727-1975

OBS! Om du bor utanför Sverige betalar du genom att använda vårt IBAN-nummer.

Swift/bic: SWEDSESS

IBAN nr: SE 2880000823961532061098

Föreningen
**SVERIGES
HÄSTKÖRARE**

Ansökan till kuskutbildningen

...öppnar 1e mars och stänger 15e april. Läs mer på Wångens hemsida.

Välkommen med din ansökan!

← OBS!

Utbildningsmaterial på G

Styrelsen ska ta fram ett utbildningsmaterial för kommande instruktörsutbildningar. Vi har sökt pengar för att kunna arbeta fram en bok som ska underlätta arbetet för de som håller i instruktörsutbildningarna. Syftet är också att säkerställa liktydigheten i utbildningarna. Det var nu länge sedan sådana utbildningar hölls men när boken är klar kommer utbildningarna arrangeras igen, troligtvis som tidigare med fyra helgdagar. Vi håller tummarna för att stödet vi sökt beviljas!

Info om maskinringar

Lennart Östberg i styrelsen har varit i kontakt med riksorganisationen Sveriges maskinringar. Organisationen fungerar som stöd för de 14 lokala maskinringar som finns utspridda i Sverige (dock inte i Skåne). Maskinringarna innehåller totalt 4000 företag och erbjuder tjänster inom entreprenad, bemanning samt jord och skog. Tanken är att brukshästen ska kunna finnas tillgänglig som ett komplement till övriga arbetsmetoder inom maskinringen. Ett nytt möte är på gång och vi hoppas att ni medlemmar såsmåningom ska kunna erbjuda era tjänster via maskinringen.

Om tidigare publicerad engelsk text

Anna Einemo har översatt Pauls engelska text som publicerades i nr 3 förra året.

Den översatta texten finns nu på hemsidan. Vi arbetar med att få del 2 av artikelserien översatt och den kommer så småningom dyka upp i MH

FHSK- skände inbjuder till hembesök med fika

Hembesök tänkte vi göra hos Jonas Mårtensson, som bor i Högestorp, Marieholm (väg 108/17). Jonas har en 25-årig shettisvalack, en 4-årig nordsvenskvalack och en 1-årig nordsvenskhingst som troligen är valack när vi träffas.

Vi ser fram emot att träffas under enkla men trevliga former. Fika ingår.

Pris: glad o nyfiken. **Datum:** sön 10 april kl 14-16.

Anmälan: senast 31 mars till Jonas på telenr: 0709-518346.

Välkomna!

Shettisen Haronus, 25 år,
klipper gräset.

Gå in på hemsidan (hastkorare.se) eller vår facebookside Sveriges hästkörare riks för att se ett klipp på hur selen inpassas 😊

Christian Ekholm om

Christian Ekholm på sin bultvagn med nordsvensken Maja, 16 år.

Rankbågens historia och funktion

Text: Hampus Jansson. Foto: Eva Hammarlund

Vi i redaktiongruppen är medvetna om att rankbågen var temat för förra numrets Hästoria. Denna text har en annan vinkling och möjliggör nya lärdomar. Hoppas att ni läsare uppskattar viss grad av repetition.

Rankbågens historia i korta drag

Rankselen är en otroligt gammal seltyp, betydligt äldre än de seltyper vi ser mest idag. Det går inte att förklara rankbågens historia utan att sätta den i ett större perspektiv då rankbågen introducerades med hitvandrade folk under högmedeltiden och fram till den tidigmoderna tiden. Rankbågens utbredningsområde var då hela Ryssland och omkringliggande länder och togs med av skogsfinnar som vandrade från nuvarande Finland in i Sverige via Västerbotten och sedan söderut i landet. Under den tiden var inte hästar så vanligt i jord- och skogsbruk, det var handkraft och oxar som användes. Hästens roll var mer som transportmedel; hämta hö från frusna myrar, köra spannmål till kvarnen och dylika sysslor. Då passade rankbågen bra. Senare under den tidigmoderna tiden när skogsepoken och industrial-

seringen tog fart blev skogsbruket mer lukrativt. Då, från slutet på 1800-talet och fram till mekaniseringen av skogsbruket behövdes selar som klarade högre och mer ryckig belastning och det är då den seltyp vi ser mest idag tar sin form. Dessa seltyper utvecklades parallellt i flera delar av landet så lokorna tog lite olika form i vårt avlånga land. Den seltyp de flesta är vana vid idag är alltså mer baserad på selar från ca 1850-1950.

Skillnaden mellan rankbågen och de lokselar vi oftast ser idag

Rankselen har en karakteristisk båge ovanför manken som håller ihop skaklarna och selen. Den största skillnaden i funktion är att rankbågens anspänning inte behöver draglinor och svängel utan flexibiliteten sitter i infästningen mellan sele och skakel. Det tack

vare rankbågen som spänner ut dragläderna så hästens bogar kan röra sig i längsled. Endast lokorna följer hästens rörelse istället för att hela selen och draglinorna ska röra sig. På så sätt påverkar varesig hästens rörelser vagnen eller vice versa. Infästning av baksele i en ranksele är precis som på vanliga värmlandsselar och maratonselar, antingen med samma fästpunkt som draglädret eller i en separat infästning längre bak på skakeln. Istället för däckel och uppehållsrem används en lång lös rem som fästs i båda skaklarna och går runt magen på hästen på samma sätt som däckelgorden.

Att spänna för med rankdon

Till skillnad från vår vanligaste loksele spänns inte nedre lokremmen fast innan förspänningen, nedre lokremmen används till att spänna upp draglädrena samt bågen och spänns alltså sist. Selningsinleds med att bågen träs på plats och läggs över hästen. På motsvarande sida träs remmen på likadant och därefter spänns lokremmen. Jämfört med att spänna ihop vanliga lokremmar kräver dessa nu betydligt större kraft för att spännas ihop då hela bågen ska spännas ihop för att ge rankbågen dess pendlingsfunktion. På Christians sele sitter det ringar i draglädrena som bakselen fästs i. Det är precis som på moderna selar där bakselen fästs i dragringen och inte i en extra infästning på skakeln.

Den rem som håller upp skaklarna knyts fast i båda skaklarna och går runt om hästen. Först fästs den i högra skakeln, sedan förs den över hästen till den vänstra skakeln och knyts i den, därefter under hästen och knyts i den högra skakeln igen. Observera att det i bilder-

na inte finns några spännen utan remmen knyts fast i skaklarna.

Om man ska göra som skogsfinnarna gjorde så fäster man sist tömmarna i bettet, efter att redskapet/vagnen är förspänd. Hästen har fram till detta steg inte haft tömmarna i bettet utan bara haft grimma och grimskafte kvar under huvudlaget. Efter att tömmarna fästs knyts grimskafte fast på lämplig plats på selen. Om detta är den bästa handhavandet med tömmarna eller om kusken vill ha tömmarna på plats redan innan denne spänner för är upp till var och en men ur säkerhetssynpunkt bör tömmarna vara på plats redan innan kusken spänner för.

Båge spänns ihop via lokremmen.

Bilden visar hur remmen fästs i vänster skakel.

Bilden visar hur remmen fästs i högra skakeln när remmen är färdigknyten.

Reportaget är skrivet av Hampus Jansson efter ett samtal med Christian Ekholm. Christian är väldigt påläst och insatt i skogsfinnarnas och hästkörningens historia, från högmedeltid till idag, samt hur olika seltyper har utvecklats med regionala variationer. Christian är yrkesutbildad varms-

med på Gränfors bruk och drev flera år smidesfirma med en kollega. När hästintresset väcktes gick han kuskutbildningen som då var en skoglig utbildning med en stor del skogsvård. Efter kuskutbildningen arbetade Christian med körning, bland annat i egen regi.

Examensarbete från kuskutbildningen

Lyfthjälpmedel - Anna Gatica

Varje år gör elever som studerar kuskutbildning i brukshästkörning ett examensarbete. Vi kommer framöver få ta del av några av dessa genom presentation i MH. Först ut är Anna Gaticas arbete om ett lyfthjälpmedel att använda vid selning. Anna gick utbildningen 2018-2020 och har idag ardennerstoet Elvira som hon kör på fritiden.

Anna testar lyfthjälpmedlet på nordsvensken Joren

Ämnesval

Jag har valt att konstruera ett lyfthjälpmedel att använda vid selning.

Bakgrund

Arbetsseklar till hästar är tunga och jag som är kort har ofta problem att lägga på selen, speciellt om hästen är modell större. Jag tänker att det är fler än jag som upplever att arbetsseklarna är tunga, otympliga och svåra att få upp på hästen.

Syfte

Syftet med projektet är att på ett så enkelt sätt som möjligt underlätta vid selning.

Jag ville undersöka om jag kunde hitta ett sätt att avlasta vikten av selen så att man lättare kunde få lokor och däckel på plats. Kan man få selens vikt avlastad och samtidigt ha båda händerna fria att sela med?

Metod

Jag har valt att prata med personer som arbetar med tunga lyft inom bland annat industrin. Jag har även varit i kontakt med olika byggvaruhus och flera internetsidor som säljer industritillbehör.

Jag hade en ganska klar bild redan från början hur jag ville att det skulle se ut och fungera. Den stora frågan var om det var tekniskt möjligt.

Det tog lång tid att komma i kontakt med någon som hade rätt kunskaper. Jag fick tag på teknikern Patrik Halbig på ett företag som heter ESSKA.SE. Han kunde hjälpa mig med det tekniska och även att införskaffa ett balansblock (se bild) som klarade selens vikt på 14.5kg. Selen vägdes för att veta vilken vikt som skall lyftas.

Balansblock köptes av ESSKA.se. Skjutportsskena med tillhörande hängrulle köptes på JULA.

Montering

Skenan fästes på en regel i taket. När hängrullen var monterad i skenan sattes stoppskruvar i varje ände av skenan för att hängrullen inte skulle kunna spåra ur. En tråkloss användes för att fästa balansblocket vid hängrullen.

Balansblockets fjäder justerades till rätt läge. Fjädern går att justera efter olika selars vikt och hur mycket avlastning som önskas.

Test

Ett test gjordes. Hästen fick först vänjas vid ljudet och att ha något som rörde sig över den. Takhöjden begränsade lyfthjälpen en del och med de förutsättningarna fungerade selning bäst när man håller i draglädren precis bakom lokorna, med däckeln på axeln. Selen kunde lätt lyftas på plats på hästen och då krokades balansblocket av.

För att sela av hästen krokas balansblocket fast igen och man kan med mycket liten kraft lyfta selen från hästen och flytta den åt sidan för att där hängas på en selhängare eller selvagn.

Resultat

Genomförandet, den praktiska användningen och funktionen motsvarar mina förväntningar. Selen väger vid användandet av mitt hjälpmedel ca 1.5kg. Den ursprungliga vikten på selen är ca 15kg och det betyder att vikten reduceras med 90%.

Diskussion

Jag tycker det har varit svårt att komma i kontakt med personer som har kunskap om balansblock och förmåga att se om det är möjligt att använda på andra sätt än det ursprungligen är tänkt till. Jag är mycket nöjd med resultatet och har kommit på en del förbättringar som jag vill göra. I dagsläget kan balansblocket bara skjutas i sidled. Jag tänker mig att konstruera en enkel travers så det även går att ha rörelsefrihet bakåt och framåt.

Källförteckning

Patrik Halbig, CEO-Teknisk support, ESSKA.SE
<https://www.esska.se>
<https://www.jula.se>

Material och kostnader

Hängrulle elförzinkad: 249:-

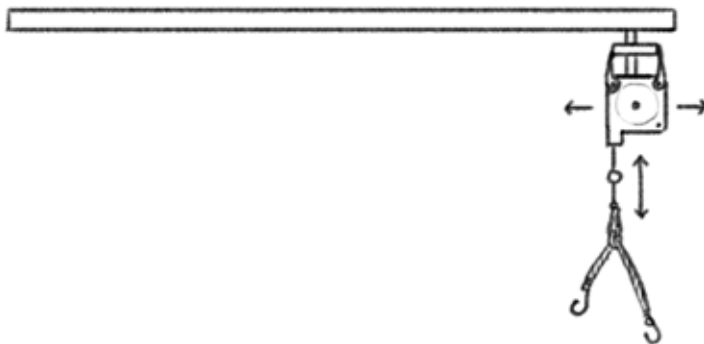
Balansblock 600er serie 10-14kg, vajer 2.5m: 1925:-

Skjutportsskena, 2mm förzinkad plåt med kapacitet för 250kg: 299:-

+ Beslag mm: 150:-

Skiss

KUSKUTBILDNING I BRUKSKÖRNING

Gå Sveriges enda yrkeshögskoleutbildning för brukshästkuskar. Du läser på halvfart under två år, varav tolv veckor är på Wången. Övrig tid på distans och ute hos hästentreprenörer i landet.

Utbildningen är kostnadsfri och studiemedelsberättigad.

Sök senast 15 april!

WÅNGEN

wangen.se

LOKOR

I ALLA DESS FORMER

TEXT: SIRI BERG

Från början har varje geografiskt område haft sin typ av loka. Här presenteras några olika typer som finns kvar och används idag.

Smålandslokan är nättare och kallas därför också för finloka. De som hade råd hade två olika selar, en för tung arbetskörning och en (t ex smålandsloka) för lättare körning, exempelvis vagnskörning. Smålandssele kallas också för kyrksele eftersom att det var vanligt att man använde denna lättare sele vid körning till kyrkan. Utformandet av en sele är ett hantverk och smålandslokorna anpassades efter varje hästindivid. Själva träet formades alltså för att följa hästens individuella form, exempelvis hade träet olika stora utbuktningar, tjulknölar, för hästarnas olika utformade tjulgropar. Tjulgropen är inbuktningen vid dragpunkten på hästens hals. Det mer individuellt formade träet gjorde att man inte behövde använda någon tjock bossa, det var tillräckligt med en lokfilt. Bossor stoppades med djurhår vilket de flesta inte hade stor tillgång till och därmed var dyrbart, det var alltså billigare med lokfilt. Längre söderut i Europa kunde man se exempelvis helcoller vilket vid rätt passform är snällt för hästen och är möjligt att tillverka där det fanns en större tillgång på djurhår. Dessutom var vi kanske bättre på hantverk i Sverige vilket gjorde det möjligt att skapa en loka med lägre krav på stoppning mellan trä och häst. En loka som inte kräver bossa gör det också möjligt att spara in på lädret vilket också var ett dyrbart material.

De som inte kör tungt arbete och vill ha en lättare sele kan använda en sele med smålandslokor istället för bröstsele. Detta är en lösning för de som har häst med lågt ansatt hals vilket är vanligt hos exempelvis fjordhäst, russ och shetlandspenny. En häst med lågt ansatt hals har ett litet utrymme mellan struphuvud och bogspets vilket gör det svårt att hitta en bröstsele som passar. En annan stor fördel med att välja smålandssele framför bröstsele är att en sele med lokor, om den sitter rätt, alltid är bättre anpassad för att dra. Lokorna ger bättre kraftutveckling.

Smålandsloka. Foto: Qarin Hellner

Vackert dekorerad jämtlandsloka.

Norrbottenloka gjord av Sigurd Lidström.

Värmlandsloka

En armésele modell m39 med m46-lokor. Lagg märke till att nackputan är lös.

Vid sökning efter material till denna artikel förstod författaren att åsikterna ibland går isär. Somliga menar att begreppet finnlokor ofta används felaktigt. Det korrekta är att syfta på de finska lokorna vilka har två hål för fäste av rankbåge (se "teknik och redskap"). Vad de flesta i Sverige menar med finnlokor är såväl norrbotten- som västerbotten- och jämtlandslokor. Dessa tre är rejälare än smålandslokan. Norr- och västerbottenlokan har snipa vilket är en knorr högst upp på lokan medan jämtlandslokan har horn vilket innebär att lokans övre del bara avslutas som en pinne. Jämtlandslokan skiljer sig också från de två övriga genom att ha mindre tjulknöl. "Finnlokor" verkar ibland ha bossa och ibland lokfilt. En källa uppger att bossor oftast stoppades med djurhår från häst eller ko och att man tog vad man hade tillgång till. Författaren har under sin research också fått lära sig att bossan helst skulle stoppas med halm av råg.

Ytterligare en loka är värmlandslokan. Värmlandslokor har en lös bossa vilket har nackdelen att bossan rör sig mer i förhållande till träet och kan hamna snett. Fördelen med lös bossa är att det är enkelt att byta bossa och på så sätt få en anpassning utifrån hästen. Värmlandslokan har ingen tjulknöl vilket gör att det är extra viktigt med en väl anpassad bossa. Värmlandslokorna har också öglor för övre lokrem i syfte att lättare kunna få en bra anpassning.

De första arméselarna hade tjulknöl och ett system med lös nackputa och två remman vid lokans övre del. Under andra världskriget använde man istället selar med helt släta lokor (M39) och des-

sa var i princip samma som värmlandslokorna. Även M39 hade lös nackputa. Arméselen konstruerades i syfte att lätt kunna anpassas efter olika hästindivider. Det finns goda möjligheter till justeringar exempelvis genom att lokorna har olika öglor att trä övre lokrem genom. Lokorna är helt släta på baksidan vilket var en förutsättning för massproduktion. Eftersom en sådan loka inte är anpassad efter hur individen ser ut försågs lokan med en rejäl bossa.

Nackputan är den mjuka del som sitter under den övre lokremmen. Bossorna kan ha en lös eller fast nackputa. På arméselen är den lös i syfte att lätt kunna anpassa selen storlek efter hästen, nackputan följer lätt med övre lokrem när lokremmen träs igenom olika öglor beroende på häst. Den fasta bossan ger selen lite sämre möjlighet att anpassa selen efter olika individer men har fördel i att ge en bättre anläggningsyta vilket har stor betydelse vid tung körning då det höga trycket fördelas bättre. En lös nackputa kan röra sig mer och riskerar att hamna snett.

Texten är baserad på samtal med Qarin Hellner samt Christian Ekholm och är skriven av Siri Berg. Qarin arbetar i familjeföretaget Hellners Häst och läder där de bland annat tillverkar och renoverar selar. Se deras webshop hellners.se. I företaget ingår också inkörningsuppdrag och körkurser. Där inget annat anges är Linda Jonsson fotograf. Linda driver företaget selmakerskan_i_norr med fokus på återbruk, nytillverkning och renovering av lokselar, bland annat.

Bossa från den nyare varianten av armésele. Bossan är välstoppad.

SIGURD LIDSTRÖM-SELE

TEXT: LENNART ÖSTBERG

Efter flera års sökande fick jag äntligen tag på en sele tillverkad av den legendariske selmakaren Sigurd Lidström, Kalix. Selen var i gott skick och passade min häst perfekt, men den var tyvärr sydd i älgskinn, vilket jag anser inte är tillräckligt starkt och hållbart för mina ändamål. När jag hade hämtat selen i Karlsborg svängde jag därför in i Tärnsjö och köpte en hud prima Tärnsjöläder, och när jag kom hem beställdes nya beslag i rostfritt.

Nu började det trevliga arbetet med att skära ut, färga och fetta in nya remmar för att sedan ta fram syrossen, nål, tråd och syl. Det blev otaliga timmar och ömma tummar innan det var dags att prova på hästen. Glädjen blev stor när jag såg att den passade precis som jag hade tänkt. Nu blev det till att göra bakselen också och som tur var hade jag läder kvar så att det täckte.

När nu hela den handsydda selen är komplett så ska den också försiktigt köras in på hästen, ty tanken var att ha skulle få gå i den på sin tionde Rörosresa. Nu blev det inte så utan vi får använda den i andra sammanhang istället.

Problemet som återstår för mig nu är att försöka få tag i en till likadan som passar min andra häst, ty det ser ju trevligare ut om båda hästarna i paret har likadana selar. Så om någon som läser dessa rader råkar ha en Sigurd Lidström-sele liggande så hör gärna av dig till mig. Tack på förhand!

Lennart Östberg

Sigurd Lidströms-sele i älgskinn.

Arbetet påbörjat.

Selen från Sigurd har fått nytt läder, inklusive baksele.

Text av Emely Lönnberg, utbildad sadelmakare och kusk

Så tillverkas en arbetssele

Tanken med denna följetong är att ni ska få en bild av hur det går till när en arbetssele tillverkas, från val av material till färdig sele samt gå igenom några olika typer av lokor/bossor. Det finns en rad olika typer av lok-/arbetssele men jag kommer i den här delen att fokusera på en typ av arbetssele som är ganska vanlig.

Mätning av häst

Första steget i tillverkning av sele är att bestämma modell och att mäta in hästen som ska ha selen. Självklart kan man göra en sele i en viss storlek utan att ha en häst att mäta in efter, men då har man ofta en färdig måttabell eller ritningar att gå efter. När man mäter in hästen är det viktigt att man hittar rätt punkter, på en häst med mycket päls kan det till exempel vara svårt att avgöra var man mäter ifrån. Man kan också mäta flera gånger, på båda sidor och på lite olika sätt för att få ett bra medelvärde. Nedan förklarar jag lite hur jag brukar mäta enligt måttschemat.

A-mått är måttet som ska ge längden till lokorna eller framförallt avståndet mellan övre och nedre lokrem. Mät det här måttet med en tumstock. Det ska mätas från mankam till nedre kant på halsen, längs med bogbladet. Försök se till att hästen står i en avslappnad ställning och inte har huvudet väldigt högt eller lågt. Man kan också mäta bogbladets längd, det är i regel lite längre än det måttet man får från halsen, men det är ändå bogarna som lokorna ska ligga emot och beroende på hästens anatomi så kan det skilja mer eller mindre. Att ta kort när man mäter kan vara värdefullt både om man själv ska göra ritningar eller om man ska beställa en sele. Det kan då vara enkelt att se var måttet faktiskt är och hur mycket man behöver lägga till/ta ifrån på lokorna.

B-mått är måttet från övre lokrem till dragpunkten (centrum på draglädret). En generell beskrivning är att dragpunkten ska ligga 2/3 delar ner på bogbladet. Men när man mäter hästen rekommenderar jag att leta efter tjulgropen, det är en liten grop som träder fram i lokstaden på hästen om man till exempel lyfter frambenet framåt och uppåt. På vissa hästar syns den även när benet står och om man känner längs med bogbladet så brukar man kunna hitta den, där vill man ha dragpunkten. Men än en gång, mät till tjulgropen och även till 2/3 delar på bogbladet, framförallt om man är lite osäker, hellre ett mått för mycket. Även detta mått bör mätas med en tumstock.

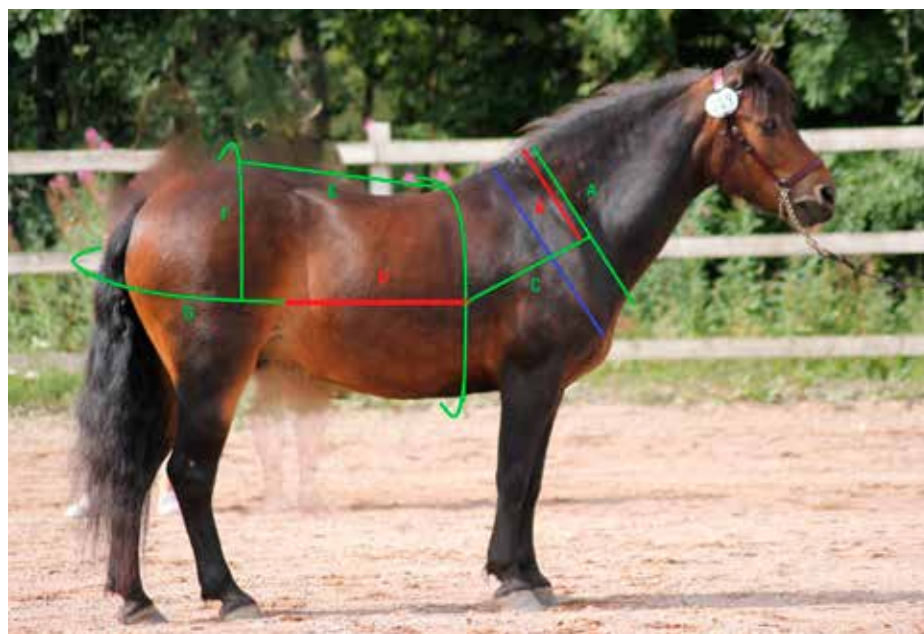
C-mått är måttet som ska ange draglädrets längd. Det mäts från lokstaden (tjulgropen) till däckelläget. Det kan vara svårt att hitta om man inte har en däckel på hästen att gå efter. Har man ingen däckel så kan man ta en tömkörningsgjord, täckesgjord eller liknande. Tänk till var däckeln ska ligga så att man hamnar på rätt plats, för långt bak kommer

man att hamna på hästens revben och för långt fram så kommer hästen att få bukjord i armbågen. Mät alltid till centrum på dessa "tänkta" punkter. Även detta mått bör mätas med tumstock.

D-mått är måttet som ska ge längden åt den ställbara remmen på bakselen och mäts enkelt från däckeln till virveln.

E-mått mäts från däckeln till korsets högsta punkt längsmed ryggraden. Den ska ange måttet på ryggstycket till bakselen.

F-mått mäts från överkant på bakselen över korsets högsta punkt till överkant på andra sidan. Det här är också ett mått som är lite klurigt att mäta om man inte har en baksele att gå efter. Lättast isåfall är att ta G-måttet som mäts från virvel till virvel runt bakdelen i den höjd bakselen ska ligga och från den linjen mäta för F-måttet. Det kan också vara bra att ta ett mått från däckel-däckel runt bakdelen.

A: Mellan övre och nedre lokrem B: Från övre lokrem till centrum på draglädret C: Draglädrets längd, från lokstad till däckel D: Från däckel till virvel E: Från däckel till högsta punkten på hästens kors F: Över korset, mät från överkant på bakselen G: Från virvel till virvel

TYSK BRÖSTSELE

TEXT: LARS THUNBERG

Tysk bröstsele. Kvarlämnade i Norge efter andra världskriget. Bakselen är från 1938, bröstet från 1939 och däckeln från 1940. Delarna kommer från ett militärlager och antagligen plockades selen ihop under andra världskriget. Inköpt i Jömna, Elverums kommun.

Distriktsträff Skaraborg

Lördagen den 22/1 bjöd Per Madestam i Hjo in medlemmarna till en träff, att med varandra som hjälp kör- och miljöträna sina hästar. Intresset var stort och 10 ekipage anmälde sig. Några föll tyvärr ifrån pga sjukdom eller motorhaveri.

Det blev en fin träning för oss som var där. En ung russhingst fick dra kälke för första gången på bortaplan, ett dölesto drog skaklar och miljötränade. Pers unghäst blev tömkörd. Två rutinerade nordsvenskar och min ardenner tränade sina mattar och hussar att dra timmer med kälke och böjledrag. (Ett redskap vi alla önskar oss!)

Lottas fjording fick dra fyrhjulig vagn för första gången. Det gick toppenbra och hon kan vara stolt över sitt tålmodiga arbete att skola om Jolly, från hopp- och dressyrponny, till brukshäst. Grillen var tänd och vänliga familjemedlemmar mötte upp med korv o bröd.

Stort tack till Per och Mia Madestam för en supertrevlig dag! Vi hoppas kunna göra om detta regelbundet, kanske hemma hos någon annan kusk nästa gång.

Text: Jenny de Carvalho
Foto: Johanna Christiansson,
Jenny de Carvalho

Fjordingen Jolly

Dölehesten Diana

Ardennern
Ture

Körutflykt Högby

Text & bild: Siri Berg

Muskot gick först.

Strax redo för avfärd.

*Philippa.
Här med
ägaren
Jenny i
tömmarna
och Karin
som med-
hjälpare.*

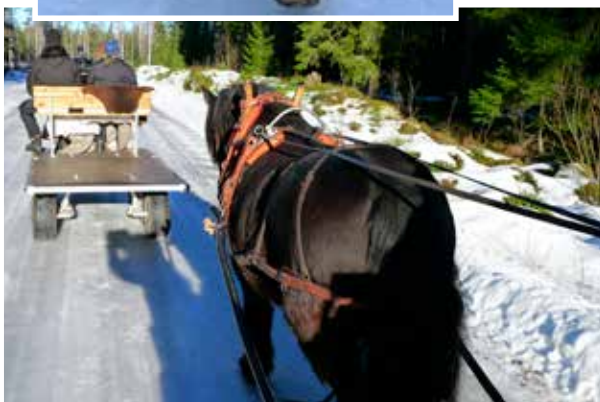
Den 5e februari var vi några som samlades på Högbo Bruk för körutflykt. Jonas Lindh, som arbetar som kusk på Högbo Bruk var den som arrangerade utflykten. På plats var även Jonas fru Maria och de körde deras 17-åriga Fjordhäst Muskot. På Muskots vagn fanns även den Högbo Bruk-anställda Ann-Sofi Söderström.

Vädret var fantastiskt med någon minusgrad och strålande sol. Ekipage nummer två var åttåriga nordsvensken Helmer, kusken Anna Scherdin och hennes man David Kvist. David och Anna har även 24-årige Pontus hemma men valde Helmer eftersom att han är i större behov av den typ av träning som körutflykter innebär.

Den tredje vagnen drogs av nordsvenska valacken Knott. Knott föddes 2007 och är Ante Svenssons uppfödning. Ante var kusk och Siri Berg medhjälpare.

Fjärde ekipaget var Jenny Björkman, systern Karin Björkman och hästen Philippa. Philippa är en 19 år gammal irish cob.

Deltagarna gav körutflykten ett bra betyg. Det är praktiskt att ha körutflykt där det finns vagnar att låna samt en passande körsträcka att tillgå. Det är såklart värdefullt att få träffa andra kuskar och ta del av erfarenheter. De flesta var bekanta med varandra sedan tidigare och Karin och Anna har gått kuskutbildningen på Wängen tillsammans.

*Knott
glänser i
solen.*

På KUSKBOCKEN

med
Peter Andersson

Peter bor på en liten gård på Orust, Bohuslän, tillsammans med sin fru Lotta och västgötaspetsen Ture (Änglundagårds Knatten) och deras hästar.

1. Hur kom du först i kontakt med Föreningen Sveriges Hästkörare?

Det var i samband med att jag gick skogskörarkursen på Wången 1981. Efter kursen blev jag kvar och gallrade åt kommande kurser. Det blev mycket prat om framtidsvisioner, och ihop med etablerade hästentreprenörer bildades Skogshästen (vilket senare blev Föreningen Sveriges hästkörare, red anm). Jag var med från början och blev tidigt medlem i denna fina förening.

2. Vad har du/ni för hästar och vad kör du/ni?

Vi har fyra nordsvenskar. Vilja 24003 f. 2014, e: Diamant. Fagra Mi, 22-18-0105, e: Bonzo 2011. Vittra 22-20-0117 e: Bjh Bele 2087. Mirau, f. 2002, e: Ynar 1819. Vi har shetlandspionnyerna Skogmyrens Svinto, f. 1992, e: Bardin och Zigge f. 1997. Samt ett SWB-sto, Black Empress f. 2014 e: JJ Rayban, vars mormor var vårt första halvblodssto.

Hemma kör vi småskalig jordbrukskörning, vedkörning samt träning för bruks- och skogskörning. Jag jobbar åt Västkuststiftelsen med bland annat slätter, men det kan även vara uppdrag att köra ut material där det är trångt och besvärligt att komma fram med annat än häst. Skogskörning till viss del åt mindre skogsägare.

3. När och var blev du först "hästbiten"?

Jag växte upp med en ardenner på gården och köpte egen häst 1973, en arabhingst på 2 år som jag hittade i ett stall där jag jobbade extra. Jag red och körde in honom men red mest då. Sen kom Wängen och där köpte jag

nordsvensken Dubb f. 1977, som satt sina spår, bland annat på dörrarna i övre stallet på Wängen. Det tog några år av gråa hår, men blev sedan en fantastisk körhäst som lärt mig väldigt mycket, inte minst tålamod.

Våra tre döttrar hade i Dubb en fantastisk läromästare när de var riktigt små och det lade grunden för deras körintresse. Dubb blev 30 år.

4. Vad är som driver dig/er att använda hästen?

Det är fantastiskt kul att jobba med hästar, särskilt att följa unghästen i sin utbildning framåt. Att jobba med hästen känns bra för själen samtidigt som man kan köra utan körsador och med en suverän framkomlighet. Sen är hästen en naturvårdare i sig och bidrar på så många plan.

5. Vilken är din/er favoritkörning och varför?

Det som ger absolut störst tillfredsställelse och glädje är att börja med en unghäst och ge den en bra grund. Att ingjuta självförtroende och få den att arbeta lugnt och avspänt. Att skapa ett samarbete och tillit. Ömsesidigt förtroende och lära den lyssna på lätta hjälper. Det är också roligt att köra folk, i ett lugnt och naturskönt område. De åkande sätter sig i vagnen, slappnar av och får höra hovklapper och lite gnissel från vagn och seldon, och det blir så där lugnt och tyst, man ser och hör fåglar och känner dofter, det är avkoppling och de åkande har fått en fin upplevelse. Vi körde remmalag med nordsvenskarna Dubb och Järle tre somrar 1989–1991, fem dagar i veckan på Tjolöholm slott.

6. Vad har du stående längst fram i ditt vagnslider och vad använde du det till?

Det är åttahjulingen, kälken och lunningsbågen just nu, då vi kör fram lite ved för tillfället.

7. Berätta något speciellt häst- eller körminne du/ni varit med om.

Det är svårt att välja ut något specifikt, men vi fick 1995 tre döttrar och att se deras utveckling och intresse för häst är fantastiskt. De hade från början en shettis med rockard istället för barnvagn. Två av dem arbetar inom hästsektorn och alla tre har grundat ett gediget hästintresse. Att se dem som små 6-7-åringar spänna för sina shettisar för släden i par och köra, är minnen som etsat sig fast.

Ett gammalt minne är när vi stod med remmalagsvagnen och tog upp folk vid stranden på Tjolöholm, en pappa stod på ena sidan Dubb och Järle och ropar till sina små barn som står på andra sidan att de ska komma till honom under hästarna, jag var upptagen med att hjälpa de som skulle åka och såg inte förrän det var försent. Som tur var stod hästarna blickstill, men en spark mot insekter kunde fått katastrofala följder. Detta har lärt mig att aldrig lita på att folk förstår hur farligt det kan vara att agera fel kring hästar.

Det senaste hästminnet är när vårt sto Fagra Mi fick 43 poäng och tilldelas Bohushästen som bästa treåriga sto och gjorde bästa FKP i Bohuslän 2021.

8. Har du/ni något råd till alla som håller på/vill hålla på med hästkörning?

Mitt viktigaste råd till de som vill börja med körning är att skaffa kunskap. Gå på kurser och lyssna till dem som har erfarenhet. Framförallt lyssna till din häst. Ta hjälp av någon som har samma syn på hästen som du själv och låt det ta tid. Det är inte lätt att köra häst, men det är så roligt. Var inte rädd att fråga de med lång erfarenhet om allt ni undrar över.

9. Har du något ämne du skulle vilja ta upp på ett framtida Hästkörarseminarium eller i Moderna Hästkrafter?

Jag missade sista seminariet om slättermaskiner bland annat. Det var ju så många intresserade så ett sådant till kanske, och inställningar av såmaskiner.

Ett annat ämne som jag tycker skulle beröras är tidpunkt för inkörning av den unga hästen, många börjar enligt min åsikt, för tidigt idag mot förr, på Wången vid 2 år och

armens remontrar vid 3-4 års ålder. Nu har det blivit en trend att börja med inkörning redan när de är föl, tyvärr. Frågeställningar och svar kring kroppslig och mental utveckling och hur de påverkas av att belastas både fysiskt och mentalt i de olika åldrarna och tillväxtfaserna.

10. Vem vill du/ni se på Kuskbocken i nästa Moderna Hästkrafter?

Agne Arnesson och Jenny Olofsson, Öresjö, Trollhättan

Tack Peter för ditt bidrag till tidningen och välkomna Agne & Jenny till nästa nummer! /Redaktionen

Vårvinter i Älvdalsskogarna

Detta foto fanns med i Elfdalens Hembygd-förening's Bygdealmanacka för 1995. Tidpunkt, fotograf, personer och plats är okända. Platsen torde vara i skogarna runt Älvdalen då fotot är hämtat ur hembygds-föreningens bildarkiv. Den enkla eldpallkojan och kuskarnas vackra mustascher tar oss troligen tillbaka till 1920-talet. Blankisen, det ringa snötäcket och kuskarnas lätta klädsel för tankarna till april månad.

Hästarna är typiska nordsvenskar för den här tiden. Torra, lättfödda och härdiga till sin konstitution. De är raska och rör sig lätt och villigt i snön. Idealiska skogshästar för den tidens körning. Den mjölade mulen känner vi igen.

Det stiger rök från kojan. Rast? Efter att

ha rullat av sitt virke på, eller vid, flottningsleden har körkarlarna dragit upp bakkälken, geten, på framkälken, bocken. Att köra kälkarna efter varandra i tomme, olasatade, gick inte eftersom de kopplades ihop med varandra med kätting. Doningen blev på det här viset dessutom lättmanövrerad, ett måste när det gäller att lämna företräde för lastade ekipage på väg ner mot avlägget.

Arrangemanget ger som synes också körkarlen, akukall på älvdalsmål, en utmärkt körställning. Hästarnas selar har för tiden traditionella smidda selbågar med bärande plattor av trä. Lokorna är av värmlandstyp med lösa ringbossor. En sådan bossa träs över hästens huvud upp och ner och vänds sedan rätt. En av dess fördelar är förutom den stora anläggningsytan mot

hästens bog att den är lätt att ta in i kojan för att torka medan selen i övrigt lämnas i stallet vid arbetsdagens slut. Bägge hästarna har baksele och svanskappa, rumpstycke. Svanstaglet når strax under haserna. Är det längre trampar hästarna lätt på det vid lunning i djup snö.

Skidade fotografen ut med sin utrustning eller fick han skjuts av tummaren i sin släde? Vad som lockade honom dit denna vårvinterdag för hundra år sedan vet vi inte men vi är tacksamma över att han tog bilden!

På halis.

*Snärten och jag gör vårt första jobb, en tur till Hemlingbystugan för att hämta fodermorötter. Jag är medveten om att selen är för stor.
Foto: Danne*

Redaktörens nya jobb

Jag heter alltså Siri Berg och har tidigare arbetat på Gunnebo Slott och Trädgårdar utanför Göteborg där de tyvärr lade ner hästverksamheten. Jag har ridit sedan jag var liten och gick kuskutbildningen på Strömsholm 2013-2014. Kuskutbildningen fick mig att inse det fantastiska med brukshästkörning, vilket enligt mig är att man kan utföra ett arbete tillsammans, kusk och häst i samspel. Här kommer en presentation av mitt nya jobb som anställd brukshästkusk i Gävle kommun. Vill du dela med dig av din berättelse? Välkommen att skicka in material till redaktor@hastkorare.se.

Tidigare gävlekusken höll de senaste åren mestadels på med körning av folk men nu ska verksamheten utvecklas så att även mer bruksrelaterade uppgifter utförs. Jag har endast arbetat en månad och de framtida arbetsuppgifterna är ännu oklara. Det är mycket möjligt att jag ska köra slättermaskin och gräsklippare, även

tankar på arbete i skogen finns. En återkommande syssla som redan nu är bestämd är att jag och hästen ska köra ut ved till grillplatserna i naturreservatet där vi jobbar, i samband med det lär papperskorgar tömmas. Naturreservatet ligger i södra Gävle och heter Hemlingby. Det är ett populärt friluftsområde med 400 000 besökare varje år. Här finns även restaurang, café, skidbacke och smådjur. När det finns tillräckligt mycket snö prepareras skidspår på några av friluftsområdets motions slingor.

Hästen är en tioårig dölevalack som heter Snärten och är ca 150 cm i mankhöjd. Han köptes in för 2,5 år sedan och har sedan dess nästan enbart arbetat med att köra folk. Snärten har inte körts regelbundet det senaste året och inte alls sedan den tidigare kusken gick i pension i höstas. Jag arbetar nu med att förbättra hästens kondition och styrka samt få honom mer trygg. Det är såklart också viktigt att vi lär känna varandra. Jag tycker att det är roligt att lära känna en ny häst, hitta förbättringsområden och arbeta med utveckling. Det är också gi-

Vintrig Snärten. Foto: Siri

vande att få lära sig nya saker. När jag tömkört har jag dragit slutsatsen att Snärten nog aldrig backat i vinkel (som vid parkering i vagnslider) men när vagnen var förspänd fixade han att gå i sidled utan att samtidigt gå bakåt/framåt. Jag uppfattar Snärten som mild, gosig, sällskaplig och nyfiken. Han är lyhörd för både töm och röst samt bra på att stå still. En kollega till mig vittnar om att Snärten också är bra med barn och mycket stark. Tyvärr är Snärten också känslig för ljud, hastiga rörelser och viss beröring. Det har blivit bättre och bättre under den månad jag arbetat med honom. Det vore mycket tråkigt, men om han inte blir tillräckligt trygg måste vi byta ut honom till en häst som passar bättre för verksamheten.

Gälv kommun köpte in sin första häst, Berta, för 13 år sedan. Berta var för många år sedan med i ett nummer av MH, tyvärr tror jag detta är före numren började publiceras på hemsidan (där alla nummer läggs ut ett par år efter publicering, in och kika!). Berta är ca 26 år och pensionerades för några år sedan. Hon bor kvar och rids i skritt några gånger i veckan. Berta köptes in från Svenska hästars värn och var till en början en mycket bråkig häst eftersom hon inte haft en bra uppväxt. Hennes ursprung är okänt men man tror att hon delvis är ardenner. Jag har sett film på Berta där hon går lös mellan stall och vagn samt själv ställer sig mellan skaklarna. Hon har varit en mycket bra kollega till den förra kusken.

Jag är nyfiken på varför Gävle kommun skaffade häst men det var länge sedan hästverksamheten drogs igång och det är svårt att få svar. Min chef, som inte var delaktig i inköpet av Berta, ser värden i den utbildning hästen ger. När barn får åka häst och vagn/slåde får de automatiskt kunskap och förståelse om djur och natur. Jag ser såklart en mängd värden med att använda häst (utförligt redovisade i min rapport som finns på hemsidan under rubriken information och rapporter) och det är intressant att få höra vilka nyttor min chef och mina kollegor ser. En kollega längtar efter att Snärten kommer ut på vedrundorna så att cyklister lugnar ner sig.

En vanlig dag, som mina dagar sett ut hittills, börjar kl 7 med en samling för alla som utgår från samma byggnad som jag utgår från. Under sam-

Körtur i hästligt vinterlandskap. Foto: Danne

lingen fördelas arbetsuppgifter för dagen. Mina närmaste kollegor består av Mona och två andra kommunanställda vilka arbetar med snickeri, skötsel av naturreservatet m.m. Utöver dessa består arbetsgruppen av nio personer som är anställda av arbetsmarknadsenheten (AME) vilka är personer med olika typer av funktionsnedsättningar.

Efter samlingen går jag, Mona och en av de AME-anställda till stallet där vi borstar hästarna och släpper ut. Sedan är det mockning och förberedelse av foder. Hästarna äter hö och får frukost (ca 6.30), lunch (ca 12.00) och kvällsmat (ca 18.00). Hinkarna de får vid frukost och kvällsmat innehåller mest morötter men även mineraler, vitaminer och kraftfoder. Klockan 9.00 är det fika för mig och alla andra som samlades klockan 7.00. 9.30 tar jag in Snärten i stallet och gör iordning honom för ett pass. Hittills har jag mest tömkört och ridit men så småningom ska passet bli ett pass med arbetsuppgift. Lunchen är 12.00 och eftermiddagen har fyllts med olika sysslor som inhandling, tid vid datorn och andra småsaker. En del tid har också gått åt att visa mig olika delar av verksamheten och göra mig mer insatt. Jag har också påbörjat smörjning av sele och deltagit på möten. 15.30 är det samling igen och klockan 16.00 är det slut för dagen. 18.00 släpps hästarna in och de får sin kvällsmat. Denna syssla utförs

av Lelles ägare. Lelle är privathäst och hans installning är en förutsättning för att kommunens hästverksamhet ska fungera. Under helgerna har hästarna samma rutiner som under vardagarna och den som ansvarar för helgen utför samtliga sysslor. Jag och Mona arbetar varsin helg i månaden och Lelles ägare ansvarar för de övriga två helgerna.

Den helgen jag hittills jobbat var jag på jobbet ca 6.45-18.15 men hade fritid på jobbet så att antalet timmar inte blev för många. Upplägget är inte helt optimalt men en fördel finns i att man i samband med helg är ledig tre vardagar, vilket är löst genom att vi endast har 35 min lunchrast, därmed blir varje vecka i genomsnitt 40h lång.

Vinterhalvåret är en lugn period för oss som arbetar mycket utomhus. På sommarhalvåret kommer det finnas behov av att köra trimmer, sätta staket, flytta djur, måla byggnader m.m. Under maj brukar det också vara en intensiv period med körningar av skolbarn som får åka häst och vagn till en plats för korvgrillning. Som jag tidigare berättat ska hästverksamheten utvecklas och jag hoppas hitta körsysslor så att Snärten kan vara i arbete året runt. Kanske kan vi skotta snö och sanda... Vintern är ju en en passande period för arbete i skogen men i naturreservatet Hemlingby ska skogen stå orörd. Självklart skulle Snärten kunna vara den som flyttar träd som

hamnat över gångstigarna men det arbetet är snabbt gjort. Det skulle vara roligt att ha möjlighet att åka till andra delar av kommunen för att lunna och skota i Gävles övriga skogar och naturområden. Det finns redan en mängd olika redskap som körs efter fyrhjuling, däribland en mindre vajervagn (dock utan fungerande vajer). Om ett förställ köps in finns redskap som borde kunna köras efter Snärten, förutom vajervagnen har jag hittills hittat flakkärror och en grusharv. Hör gärna av dig om du har någon vagn eller ett redskap som kan passa för verksamheten.

Arbetet som kusk är ofta ensamt, oavsett om man kör som privatperson, i sitt egna företag eller som anställd. Mona är mycket duktig inom häst och kan köra men det är bara jag som har erfarenhet av brukshästkörning och det är bara jag som kommer arbeta med Snärten. Det är såklart värdefullt att ha Mona som kollega att få hjälp och information ifrån samt kunna bolla saker med. För ett tag sedan var vi på studiebesök hos Jonas på Högbo bruk. Det är viktigt att aktivt se till att träffa andra kuskar och att kunna be om hjälp. Jag hoppas också kunna vara den som hjälper, till exempel genom att ta emot praktikanter.

Förra kusen körde Snärten med öronproppar och eftersom att han ofta blir rädd utan dem har jag valt att fortsätta använda dem. Min devis är att man verkligen ska tänka sig för om hästen kräver sådan extrautrustning. Jag hoppas slippa öronpropparna inom några månader. Foto: Danne

Berta, Snärten och Lelle i hagen. Foto: Siri

Inbjudan till

Föreningen Sveriges hästkörare årsstämma

Även i år blir det en digital stämma då vi under planläggningen av denna och seminariet inte kunde få till ett fysiskt möte enligt stadgarna.

Så den **24 april klockan 19.00**

klickar man på en länk och blir inkopplad på ett Zoom-möte. Har man ingen dator går det även bra att ringa in till mötet, men då bara med ljud.

Länken och telefonnummer till mötet kommer finnas på hemsidan och om du mejlar mig (Tom) så kan jag även skicka den till dig.

Det kommer vara sedvanliga årsmötesförhandlingar och även förslag till en stadgeändring som finns på hemsidan att läsa i god tid innan stämman.

Inbjudan till

Föreningen Sveriges hästkörare seminarium 2022

Temat för årets seminarium kommer att vara **“Seldon i alla dess former”**

Den **13-14-15 maj 2022** är alla medlemmar välkomna till Inger Tegemyr-Skölden som finns i Lilla Edet. <http://hastkurs.se/>

Det exakta programmet är i dags dato inte bestämt men en blandning av workshop, föredrag och mingel kan utlovas.

Samling sker redan på fredag med incheckning från kl 15.00 en enklare fredagsmiddag innan programmet tar vid kl 18.00

Har du en annorlunda sele hemma? Ta med den och gärna historien om den för att dela med dig till andra. Har du en sele som är ett ”projekt”? Ta med den för att få råd och tips om den.

Deltagaravgiften är **1600:-** och då ingår enklare boende 2 nätter på medtagen madrass, mat från fredag kväll till söndag lunch samt alla föreläsningar och workshops. Vill man bo lite lyxigt finns Edet rasta vid Göta Älvs strand någon mil bort, www.rasta.se/lilla-edet. Det ingår dock inte i deltagaravgiften!

Anmäl ditt deltagande till Marie Nyström på: marieo86@hotmail.com eller 073 079 12 21

VÄLKOMMEN IN MED DIN ANMÄLAN! /styrelsen

Foto: Emma Säfsten

Entreprenads- körning i hyggesfritt skogsbruk

text: Jonas Norrdlund

Under november till februari har vi räknat på två av våra skogsjobb som vi utfört på entreprenad. Dessa två jobb är hyggesfria avverkningar där vi har räknat på det mesta och sammanställt lite siffror från jobben som kanske kan vara intressant läsning.

Foto: Backfors gård

Allt är manuellhugget med motorsåg, samt utkört med häst. Vi har haft en underentreprenör som hjälpt till med en del av huggningen, men hästkörningen har vi stått för själva. Utskotat med griplastarvagn och lunnat till stickvägarna med sax och linor. Oftast har vi lunnat med två saxar samtidigt på samma svängel för att på det sättet få lunningen att gå snabbare. Vi har också lunnat helstam några gånger och apterat stammarna framme vid vägen.

Uppdrag 1 –

Hyggesfri gallring blandskog

Det första uppdraget var i en 80 årig

blandskog med ca 60% tall, 30 % gran och 10 % björk. Totala ytan ca 4 hektar. Här var kundens önskemål att vi skulle gå in och gallra i skogen men samtidigt förbättra förutsättningarna för naturvård i skogen samt stärka chanserna att kunna bruka skogen hyggesfritt i framtiden. Dessutom ville kunden gärna att vi lämnade alla lövträd.

Vi lämnade därför de lövträd som fanns samt friställde dessa. Vi ökade andelen död ved i skogen vilket vi gjorde genom att både ringbarka träd, fälla några grova tallar som fick ligga kvar okvistade, samt skapa högar med färska timmerstockar på minst 20

cm i diameter. Allt för att gynna möjligheterna för vedlevande insekter att föröka sig. Alla redan döda träd i skogen sparades också.

En stor del av skogen var redan väl-skiktad och underifrån kom framförallt unga träd av gran. På vissa håll var det nästan enbart tall och även här hade skogen skiktat sig ganska naturligt med en hel del yngre tallar på väg mellan större tallar med en diameter på ca 40 cm i brösthöjd. Vi valde här att plocka bort ca 50% av de grövsta tallarna för att ge mer plats åt de yngre träden. Vi högg också bort väldigt långa och klena tallar med upphissad krona som troligtvis skulle få

Foto: Backfors Gård

det svårt att klara ett kraftigare snöfall efter gallringen. Vissa delar av skogen var även väldigt tät med många klena stammar. Vi valde här att försöka behålla de stabilaste stammarna och på sikt kunna glesa ut lite till för att sedan få upp en föryngring. Mycket av de klenare bitarna lämnades i skogen för att öka mullhalten och mängden död ved.

Drivningsförhållandena var relativt goda, med plan frusen mark och ca 30-40 cm snö. Avståndet till avlägg var i snitt ca 150 meter. Eftersom vi manuellhögg allt fick alltså hästarna själva trampa upp vägarna i skogen. Ingen skördare hade packat ihop snön längst vägarna innan. Detta gjorde att vi alltid körde en runda med tom vagn när en ny väg skulle användas, detta för att underlätta för hästarna.

Totalt körde vi ut 208 fastkubik, mestadels timmer. Vi jobbade 69 timmar med motorsåg och 60 timmar med hästarna, varav 41 timmar med griplastarvagn och 19 timmar med sax/linor. Valet att använda sax och linor gjorde vi för att minska på stickvägar som griplastarvagnen behövde. Då kunde vi lämna mer små träd som fick stå kvar och förhoppningsvis bli stora i framtiden.

Vi avverkade och skotade alltså ut ca 1,6 fastkubik/timme. Vi tog 500 kr + moms i timmen vilket kan räknas om till en kostnad på ca 310 kr + moms/fastkubik. Kunden sålde timret och massaveden till skogsbolag för i snitt ca 500 kr/fastkubik vilket i slutänden gav kunden en förtjänst på ca 185 kr/fastkubik. En ganska bra siffra tycker vi då det vid traditionell skötsel hade varit en hyffsat klen andragallring och inte mycket förtjänst om kunden valt det alternativet istället.

Nu fick markägaren förutom pengarna alltså bättre förutsättningar för att behålla skogen utan kalhygge i framtiden, samt en skog med högre naturvärden.

Vi räknade också på åtgången av bensin på uppdraget. Totalt använde vi 40 liter bensin till motorsågarna och 57 liter till griplastarvagnen. Detta innebär en bränsleförbrukning på 0,47 liter/fastkubik. Vilket får anses som en relativt låg bränsleförbrukning om man jämför med maskiner, som ofta ligger på minst 1,5 liter/fastkubik. Här kan vi verkligen lyfta fram hästekipagen som miljövänliga och fossilsnåla alternativ till maskiner.

Foto: Emma Säfsten

Uppdrag 2 – Blädning granskog

Det andra uppdraget var lite annorlunda då det var brant terräng och bitvis ganska storblockig terräng, dessutom kom det en del snö som försvårade arbetet. Snödjupet vid utskotning var ca 50 cm och vi fick packa basvägen några vändor med tom vagn innan vi kunde börja köra med lass. Vi var också tvungna att använda hjälpdriften som vi har på ett av bakhjulen de första vändorna. En sån här gång är man tacksam för att kunna koppla på driften!

Större delar av skiftet var så pass brant att vi inte kunde skota med griplastarvagnen, där valde vi istället att lunnna fram virket mellan 30-150 m nedför branten till basvägen där vi kunde

plocka upp det med griplastarvagnen. Vi högg endast upp en basväg genom skiftet och lunnade ner samtliga stockar till denna basväg.

Skogen var fullskiktad granskog på ca 4 hektar med en hel del grova träd med en diameter på upp till 50-55 cm i brösthöjd. Även här avverkade vi motormanuellt med motorsåg. Kunden ville behålla granskogen och skiktningen i densamma vilket gjorde att vi utförde en traditionell blädning där endast de absolut grövsta träden avverkades. Inget träd under 40 cm i brösthöjd högs ned, mestadels var det träd som var runt 45-50 cm och även några grövre. Avverkningen gick snabbare än första uppdraget eftersom det bara var grova träd, vi snit-

Foto: Backfors Gård

tade ca 4 fastkubik/timme. Skotning-savståndet med griplastarvagnen blev hyffsat kort eftersom vi bara gjorde en basväg längst ned på skiftet, vilket gjorde att det trots terrängen gick relativt snabbt. Allt klenare virke än 12 cm i topp lämnades i skogen vilket innebär att endast timmer skotades ut. Vi jobbade här 50 timmar med motorsågen och 63 timmar med hästkörningen (42 timmar griplastarvagn och 21 timmar saxning).

Totalt körde vi ut 190 fastkubik vilket innebär 1,68 fastkubik hugget och skotat ut till väg i timmen. Vi tog även här 500 kr + moms/timme vilket i detta fall motsvarade strax under 300 kr + moms/fastkubik. Eftersom det enbart blev timmer utkört så kunde kunden sälja detta till ett ganska bra pris, 630 kr/fastkubik. Kundens förtjänst landade på lite drygt 300 kr/fastkubik.

Givetvis hade förtjänsten blivit högre om man hade kalavverkat området, men kunden fick behålla en vacker skog utan minsta lilla körväg eller körskada. Bränsleförbrukningen på detta uppdrag var endast 0,38 liter/fastkubik vilket får sägas vara ett extremt lågt koldioxidavtryck/avverkad kubik! Slutsatsen efter detta uppdrag är att hästkörning i denna typ av skogar absolut kan vara ett mycket bra alternativ om kunden prioriterar att ha stor skog kvar utan att göra kalhyggen. Dessutom kan man komma tillbaka om ca 10-15 år och göra en likadan avverkning av de grövsta träden vilket då kommer innebära ytterligare en intäkt för kunden.

Något som vi tycker är viktigt att påpeka kring professionellt skogsarbete med häst är att det gäller att ha mycket vältränade hästar samt att man jobbar snabbt (men säkert) både med motorsågen och med hästarna om både vi som entreprenör och kunden ska kunna få ut ekonomi på det hela. Men har man goda kunskaper kring körning, är i god kondition själv och har hästar som orkar jobba är hästkörning i skogen ett fullgott alternativ till dagens maskinella avverkning, speciellt på små poster eller områden som ej kalavverkas.

Under resterande del av vår vintern har vi ytterligare två uppdrag inbokade. Ett där vi återigen kommer genomföra en blädning åt kund i granskog liknande det jobb vi just slutfört. Huggningen får vi hjälp med på detta uppdrag. Dessutom har vi ett

jobb åt länsstyrelsen där vi ska skotta fram gran som avverkas i ett område med mycket grova lövträd för att gynna framförallt vitryggig hackspett. Även här får vi hjälp med huggningen som länsstyrelsen står för så vi behöver bara lägga tid på hästkörningen. Skönt! Kanske skriver vi om dessa uppdrag i något annat nummer.

Vi hoppas att någon har glädje av denna lilla artikel och vi hoppas att fler vågar sig på att ta uppdrag i skogen! Är det någon som har frågor är det bara att höra av sig!

Jonas och Elin
Backfors Gård
070-2827146
jonas@backforsgard.se
www.backforsgard.se

Jonas Nordlund. Foto: Emma Säfsten

Kuskutbildningen

Martin Grahn berättar

När jag sökte till kuskutbildningen önskade jag mig en förändring. Jag fick inte bara förändringen utan även ett nytt yrke. Det var på vinst och förlust jag, tillsammans med min käre bror, satte mig i bilen och påbörjade resan mot Wången för att avlägga antagningsprovet för kuskutbildningen. Jag trodde väl i ärlighetens namn inte att jag skulle bli en av de tolv lyckliga att bli antagen men det blev jag.

Det var stundtals tufft att få livspusslet att gå ihop men tiden gick och en dag var de två åren förbi och jag stod där med yrkesexamen i min hand och undrade lite hur det hade gått till. Nu har ytterligare ett år nästan flutit förbi och under det året har jag hunnit bli med jobb, som brukshästkusk.

En helt vanlig arbetsvecka börjar med att jag kör till stallet i Saxtorp, där jag förbereder ardenneren Linda för dagens arbetspass. Linda tillhör Ivan Vargas företag Äventyrsarken och vi ska till Holma i Malmö för att transportera och tömma restavfallsskär. Jobbet hos Ivan Varga fick jag tack vare att jag behövde en LIA-plats och genom en rad lyckliga omständigheter fick jag efter praktiken anställning som kusk. Under det här året har jag lärt känna en del boende i området och i stort sett varje dag ser jag människor som inte riktigt tror sina ögon när jag och Ivan kommer körandes med hästekipaget.

Bitvis är det väldigt trångt och med snäva svängar men Linda är rutinerad så vi tar oss förbi alla hinder utan några bekymmer. Tisdag till torsdag styr jag i stället bilen lite åt nordväst, till Helsingborg och Fredriksdals museer och trädgårdar. Här väntar nordsvensken Brisal och ardenneren Sixten på sina arbetspass. Det kan vara arbete i vårbruk med harv vid gården Lillaryd eller en träningstur med wagonetten. Under sommaren används hästarna till att köra ut vatten till alla djuren som är ute på sommarbete någonstans i den 36 ha stora parken. Under sommaren är hästarna även delaktiga i slätterarbetet och jag försöker ha hästarna till så mycket jag hinner med i jordbruket. På fredagen är det åter dags att hämta Linda för en arbetsdag på Holma.

Även på helgerna blir det en hel del hästaktiviteter, då ska mina egna hästar tränas och förberedas för att så småningom bli professionella arbetshästar. Jag och broder Magnus har startat vårt företag Grahns Arbetshästar KB, där vi så småningom ska kunna åta oss uppdrag med våra två ardenrar Potter och Trubbel och kanske även med shetlandspionnyerna Play och Utoy. Jag känner mig dock fortfarande allt för "grön" för att våga mig på att satsa på detta till hundra procent, i alla fall just nu, men en vacker dag hoppas jag att företaget kommer vara vår huvudsakliga inkomstkälla. Fram till dess arbetar vi flitigt med att förbereda pojkarna för framtiden. Jag är väldigt glad för att jag kom in på kuskutbildningen och jag är ofantligt tacksam för att mina arbetsgivare anställde mig, trots min ringa erfarenhet, och gav mig chansen att lära mig yrket på riktig.

Insändare

Släde till jubileumsvasan

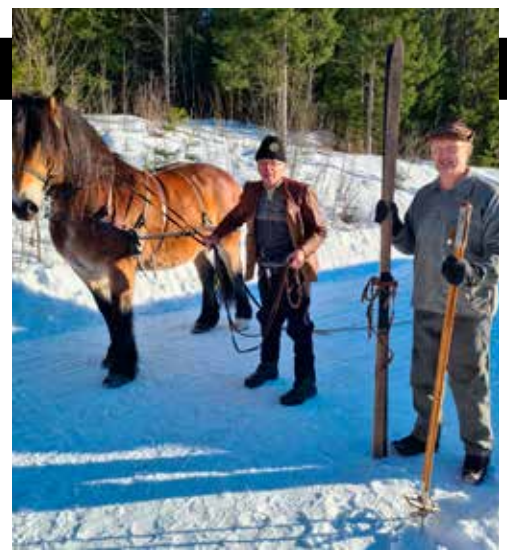
Text & foto: Lars Thunberg, Ullbacken Malung

Vasaloppet fyllde 100 år i år och ett lopp arrangerades så likt det första loppet, 1922, som möjligt. 1922 kom deltagarna med tåg till Limesdsforen där järnvägen slutade. Förbindelsen med omvärden gick via Malung till Mora-Vänerns Järnväg i Brintbodarna. När löparna anlände till Limesdsforsen väntade ca 40 hästar med släde för transport ca 3 mil till Sälen. På resan deltog även spelmän för att lätta upp stämningen. I år återupptog vi traditionen. Starten skedde vid gamla stationen i Transtrand och gick upp till Olnispagåden i Sälen som är startplatsen. Hästarna är kusinerna Eld-

mi och Faxe framför slädarna och Bjerk som häst att tolka efter. Kuskarna är Carola Berglund (första släden) och Gabriella Gräske (andra släden) samt jag efter Bjerk.

År 2022 tog resan totalt ca fyra timmar. År 1922 fick kuskarna betalt för att köra och det blev osämja kring vilka som skulle få köra.

Åkarnas utrustning skulle vara tidsenlig, så som det var 1922. Patrik Turesson åker vasaloppssträckan för 22e gången. På bilden ser ni också Lars Thunberg och hästen Bjerk.

Musik lättar upp.

Några av de 139 åkare som åkte jubileumsvasan fick åka släde. En av deltagarna var landslagsåkaren Anna-Lena Fritzson. Anna-Lenas mamma blev 1964 den andra kvinnan att åka Vasaloppet.

Distriktsombud

VAD FINNS DET FÖR HÄSTKÖRARAKTIVITETER I DITT DISTRIKT? KAN MAN ARRANGERA NÅGOT FÖR MEDLEMMAR I DITT OMRÅDE? KURSER? TA KONTAKT MED DITT DISTRIKTSOMBUD.

Blekinge, Nanna Engstrand, Olofström, 0709-921210, nanna-engstrand@hotmail.se

Dalarna, Erik Sundin, Orsa, 070-548 62 29, eos.sundin@gmail.com

Gotland, Monica Elebjörk, Klintehamn, 070-381 02 17, monica.elebjork@gmail.com

Gävleborgs län, Anders Svensson, Hudiksvall, 0650-250 28, ante.kusk@gmail.com

Göteborg och Bohuslän, Peter Andersson, Svanesund, 070-655 69 07, hogenhovslageri@hotmail.com

Halland, Jessica Bergqvist, Grimeton, 070-662 72 37, breavad@gmail.com

Jämtland / Härjedalen, Marie Lidvall, Föllinge, 073-182 44 06, marielidvall@hotmail.com

Jönköping, Jan Bång, Gislaved, 0371-134 25, bangsskogsservice@gmail.com

Kalmar, Thomas Emrin, Voxtorp, 0733 73 33 05, thomas@holam.se

Kronoberg, vakant

Medelpad, Lennart Östberg, Specksta, 070 395 09 50, jansaslennart@yahoo.se

Norrbottnen, Therese Segerlund Wasserman, Luleå, 070-627 97 62, markus.segerlund@vattenfall.se

Skaraborg, Jenny de Carvalho, Tibro, 0730-251289, jenny.carvalho@svenskakyrkan.se

Skåne, Anders Blomberg, Perstorp, 0733-148345, anderspivo@gmail.com

Stockholm, Sara Mattsson, Tyresö, 070-439 57 24, sara.mattsson@live.com

Södermanland, Gösta Kylsberg, Strängnäs, 0733-74 68 88, gosta.kylsberg@inbetween.se

Uppsala, Camilla Perhult, Alunda, 070 - 28 76 316, camillashastentreprenad@hotmail.se

Värmland, Carita Flod, Arvika, 073 - 829 04 46, caritastrand@msn.com

Västerbotten, Dag Lernstad, Skellefteå, 070-610 60 53m dag.lernstad@gmail.com

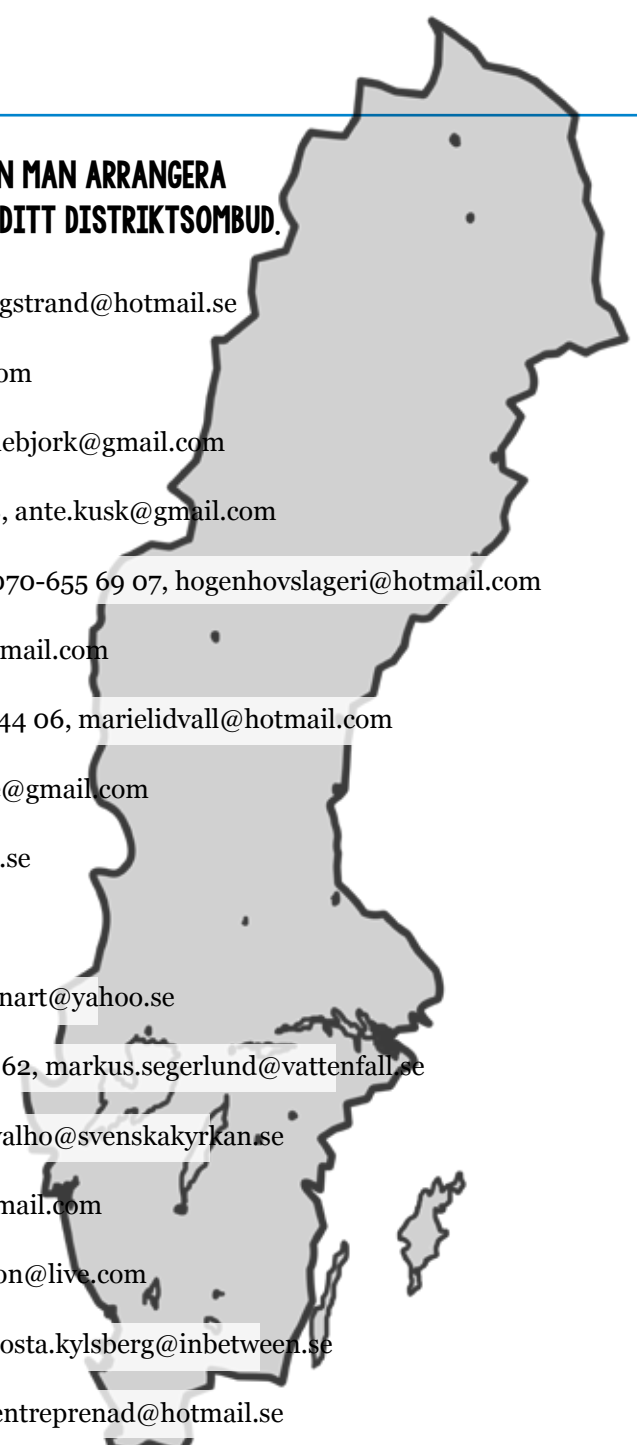
Västmanland, Arne Persson, Möklinta, 0224-82016, draghasten@gmail.com

Ångermanland, Jan-Ove Lundqvist, Arnesvall, 070-3092639

Älvsborgs län, Inger Tegemyr Sköldén, Nygård, 0703-380 305, skoldens@telia.com

Örebro län, Isabella Norén Creutz, Kils-Vallby, 070-720 28 77,
isabella.creutz@gmail.com

Östergötland, Kjell Brinkby, Vikingstad, 0730-978 527

T **DISTRIKTSOMBUD**
Meddela länets kommande aktiviteter till redaktionsgruppen på redaktor@hastkorare.se så kommer de med på distriktens info-sida. Om du är distriktsombud och vet att du inte har gett oss din mailadress, maila den till oss så läggs du till i maillistan.

Möt våren i FSHKs profilkläder!

Pikétröja

Vit eller olive med loggan som brösttryck i originalfärg resp. vitt. Pris: 369 kr
GOTS-certifierad piké i 95% ekologisk Fairtrade bomull och 5% elastan. Knapparna är tillverkade av återvunna knapprester. Dessutom är nackband och slits tillverkade i samma material som pikén, för att undvika inblandning av andra material och därmed underlätta återvinnningen den dag plagget är uttjänt. Pikén har en modern passform med framflyttad axel och något smalare ribb på ärmslut. Snygga flatlockstickningar på axel och ok.

Invändigt nacktryck med miljömärkning.

Dammodellen har längre knappslå för kvinnligare look.

Herr: Storlekar: XS-S-M-L-XL-XXL-XXXL-4XL. Art.337.

Dam: Storlekar: XS-S-M-L-XL-XXL. Art. 339

Softshelljacka

Grå/grön med loggan i grönt som rygstryck. Pris: 1.485 kr
En flexibel och mångsidig softshelljacka med justerbar huva. Jackan är designad för att ge dig maximal rörelseförmåga och är tillverkad i ett tyg som är både stretchigt, vind- och vattentätt. Förlängt rygglut. Justerbar i nederkant med dragsko. Justerbara ärmavslut med kardborre. Fast, justerbar huva.

Storlek:XS-4XL(unisex). Art.4949.

Alla priser inklusive moms. Fraktaavgift 120 kr på order under 999 kr.

Beställning: Via telefon 0504-10683 eller e-post: martin@glk.se

GLK i Tibro AB, Box 183, 543 35 TIBRO - www.glk.se

www.hastkorare.se

I NÄSTA NUMMER:

Temat för nästa nummer av Moderna Hästkrafter kommer vara **odla med häst**.

Välkommen med ditt material!

Vi kommer då och då ha en av de ovanligare hästraserna som tema. Därför efterlyser vi också valfri typ av material som är kopplat till haflinger, russ, shire, islandshäst, åsna...

Vad har du? Vad gör ni för typ av körning tillsammans? Är individen rastypisk?

Skicka ditt material till redaktor@hastkorare.se

...och slutligen:

**Vill du bli distriktsombud?
Nya ombud sökes till Dalarnas, Kronobergs, Södermanlands och Blekinge län.
Kontakta Camilla Perhult!**

T-shirt

Loggan i originalfärg som stort brösttryck. Pris: 99 kr. T-shirt har en något smalare passform och finns i färgerna vit, khaki eller latte. Ribbad kant i halsen med elastan.

Herrmodellen är rundstickad.

Dammodellen har sidsömmar.

Herr: Storlek: XS-4XL. Art.029030.

Dam: Storlek XS-XXL. Art.029031

Keps

Grå med loggan tryckt i originalfärg på vit botten. Pris 109 kr
Keps med platt krona, kantband runt om och lufthål i metall för extra ventilation. Kort skärm och skön passform. Justerbar med kardborrespänne bak. Material: Borstad bomullstwill. One size. Art.246